

1. LEGAT (117) *sb m*

legat (116), **legatus** (1); legat : legatus *ActReg* (5:1).

e jasne, a pochylone (w tym w e 1 r., w a 7 r. błędne znakowanie).

*sg N legāt (53), legatus (1). ◇ G legāta (14). ◇ D legātowi (6). ◇ A legāta (17). ◇ I legātem (10); -em (4), -(e)m (6). ◇ L legācie (2). ◇ pl N legāt(o)wie (2) *BielKron*, *StryjWjaz*, legāci (2) *NiemObr*. ◇ G legāt(o)w (2). ◇ A legāty (7). ◇ I legāty (1). ◇ L legāci(e)ch (1).*

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. *Wysłannik, poseł; legatus Mącz, Calep, JanStat, Cn; apostolus, nuntius Mącz; caduceator Calep; orator Cn (114) :*

*W połączeniu szeregowym (1): A znaczy to imię Apoštoł poślánćá/ poślá/ legatá álbo oratorá. *RejPosRozpr* c2.*

*Szereg: »poseł, (abo) legat« [szyk 2:1] (3): Mącz 12d, 84b; Apoštoł z Greckiego legat, ábo poseł. *WujNT* 40 marg. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].*

a. O posłach wysyłanych przez władzę państwową z misją polityczną (18) : Było thego poštánawiania aż do dwudzyeste^{go} dnia Máíá/ ípíawłzy to/ podpíáli sie krolowie y dwa Legatowie s Cefárkíey ítrony *BielKron* 413v, 216v, 235v; Połtowie tákże ziemscy s poślóltwá iecháli/ A Legatowie s cudzych ítron nálládowali. *StryjWjaz* B3v; iedno tego potrzebuie aby woiewoda Poznanski słyszał sam obietnice te odHetmana, ktory wyszedłby iedno idzie owitanie, ktore nie zda mu się aby byđz miało, gdyfz Legatus idzie *ActReg* 58, 86 [2 r.], 94; Caduceator – Legat pokoy ítanowuíący. *Calep* 146a, 589a.

*W połączeniu z imieniem [zawsze: legat + imię] (2): [tą wolą potwierdzamy] przez Legatá Theodorá *KrowObr* 31v; *BielKron* 410.*

*Zwrot: »posłać legata, legat był posłan« (1:1): do Papieżá Legath krolewłki/ Ian Łalki Arcybiskup Gnieźnieński był poślán. *BielKron* 416, 218v.*

*Szeregi: »legat, (albo) poseł« [szyk 2:1] (3): Parochus, Podeymownik przístaw ten zwłázczá którego vrząd yełt legati álbo pošty przimowác Mącz 280d, 186d; *Calep* 589a.*

*»orator, legat, poseł« (1): Dziń [!] godny ku wyflaniu oratorow, legatow pošlow w rozmagithe ítrony *FalZioł* V 53.*

b. Przedstawiciel papieża delegowany w specjalnej misji (niekiedy na dłuższy czas jako przedstawiciel dyplomatyczny przy rządzie innego państwa); także tytuł honorowy nadawany niektórym dostojnikom kościelnym (91) : Tam iełt pytán/ iefli by ty nauki za práwdziwé a Chrześcjanłkié włiebié miał o ktore iełt do Legáta oskarżon? *MurzHist* F3, C2v [2 r.], C3, C3v, C4 [2 r.], G3v (15); Támże ono concilium y w inych ípráwách/ wedle zámyerzenya papyelkyego przy legaćyech yego íye ípráwowáło *KromRozm III Q*; Legáth z Rzymá o the rzecz do niego iechał/ áby żonę oštátnią porzucił/ á z pierwfzá miełzkał. *BielKron* 302v, 199 [2 r.], 199v, 200 [2 r.], 200v [3 r.], 213 (15); *NiemObr* 59; *WujNT* 461; *SarnStat* 1141. [Cf Przeto w ten czás dał Papież iemu [Janowi z Łaska] ten Tytuł y iego potomkom Arcybiskupom Gnieźnieńkim/ iż sie mogą píłác Legatus natus/ to iełt/ vrodzony pošel (*marg*) Legatus natus. (–) *BielKron* 415v].

W połączeniu z imieniem [w tym: *legat rzeczony* (1); *imię + legat* (22), *legat + imię* (13)] (35): *MurzHist* C2; Gdy vpominał Kámpegius Legat Celárzá y Kłiążętá y wżytek Senat *BielKron* 201; Tego czáfu przyiechał Ian z Lafká Arcybiskup Gnieznieńki Legat *BielKron* 415v, 193v *marg*, 194v, 200, 200v, 201 (26); *StryjKron* 722, 727 [2 r.]; Cosie tycze H. Legata iesli ma breue od Papieza do Krola Ie⁸⁰ M. dobrze ze poiedzie do Dworu *ActReg* 114; Ná któręy rzeczy świádectwo przerzeczonęgo Nauczciwżęgo Páná Oycá Páná Rodolfá Biskupá Láwentckiego/ Stolice Apóstolkięy Poślá/ y náfzē Miłtrzá wielkięgo pieczęci fą przyłożonę y záfwielzonę z podpifániem włafnym ręki tegóz Páná Rodolfá Biskupá Legatá [*Domini Rudolffi Episcopi et Legati JanStat* 885]/ y Pifárzów iáfnych. *SarnStat* 1105, 1086, 1104, 1107.

W połączeniu szeregowym (1): Cefarz s krolmi y s krolewiczem Ludwigiem/ [...] wēfzli do kościóła S. Szczepaná/ z Legaty/ Biskupy/ y innym duchowieńftwem *BielKron* 414v.

Zwrotyi »oznajmić legatem [= przez *legata*]« (1): co też od Papiezá chcieli mieć przez listi oznaymili tymże Legatem/ o Turcech *BielKron* 200.

»(po)słać *legata*« [szyk zmienny] (5): *KrowObr* 17; Papież Benedykt [...] pošłał Legaty do Polfki y do Prufkich kráin fwoie/ [...] ktorým zupełná moc iefth daná/ fkazanie vczynić wyfluchawfzy obu ftron/ przywrocić y náfzrodzić co iefth czyie. *BielKron* 373v, 198v, 238v; *StryjKron* 100.

Wyrażenia: »legat papieski, apostołskiej stolice, apostołski, biskupa rzymskiego« [szyk 30:4] (27:5:1:1): *MurzHist* C2; Legatowi Apóstolkięy ftolice [...] bedę vćciwość wyrządzał/ y iego w potrzebách rátował. *KrowObr* 127v, 128; Tegoż roku drugi Legat Papiefski rzeczony Opizo/ przyiechał rozgrzelzác od kláfwy Swátopelká pod vmowáfmi *BielKron* 361v, 200v, 207v, 208, 213, 215 (16); W Páfryżu mu Papiefski Legat Rożá złotá/ Oddáf ná páńftwo Polfkie winfzuiąc z ochotą. *StryjWjaz* A3v, Cv; *SkarJedn* 252; *StryjKron* 647 [2 r.], 727 [2 r.]; Ná ktorým [synodzie]/ nie Legáci Biskupá Rzymfskiego/ ále fám Konfántynus przodowáf *NiemObr* 58, 172; *ActReg* 68; *Phil* O4, *SarnStat* 1086, 1104, 1105, 1107.

»legat rzymski« (1): (*nagł*) O Gofpodynięy. (-) STároftá iednéy pánięy rofkazał obiáfwić/ Ze Legatá Rzymfskięgo v nięy miał poštáfwić *KochFr* 31.

Szeregi: »kardynał i legat« (1): Był ná ten czás Syem wáfny Cefáfki w Norymbergu/ ná który też Papież Klimunt pošłał fwego pošlá Kárdynałá Kámpeiułá [...]. Gdy Kámpeius Kárdynał y Legat przyiechał do Norymbergu/ tedy iufz był precz wyiechał Kłiążę Frydrych/ pošłał zá nim listy y fwoie y Papiefskie *BielKron* 200.

»legat i prymas« (1): ITEM, NA ARCYBISKVPA, iáko ná tégo, który iest Legatem y Prymáfem, iefcze wiefzē y twáfdfzē powinności wkłáda. O czym naydfzielz wysfzēy Titul. Arcybiskup. *Legatus natus* y *Primas*. *SarnStat* 224.

c. Wysłannik głoścący naukę Chrystusa (1) :

Wyrażenie: »legat boży« (2): Z ktorých fłow Piotrowych/ okáfzue fię włáfność/ y powinowáfctwo prawdfziwych fług y legatow Bożych *NiemObr* 70.

2. Dowódca wojskowy (3) :

a. *Jeden z zastępców naczelnego wodza lub dowódcy legionu w Rzymie (2) : (nagł) O Vrzednikoch w Woyfcze. (-) NApierwly przełozony był Legat od wżego Senatu Rzymłkiego miełczánin miáfto Hetmána/ ten wżyftkim rokázował *BielSpr* 12v, 12v marg.*

b. *Dowódca w wojsku tureckim [w połączeniu z imieniem] (1) : przełožył nád tám tą kráiną Muleáľá krolem/ ktorego był łtámtąd Turecki Legat Bárbarosá wyrzučil *BielKron* 212v.*

Synonimy: 1. orator, oznajmiciel, poseł, posłaniec; c. apostoł.

KN